Oświadczenie złożone
przez senatora Stanisława Pawlaka
na 31. posiedzeniu Senatu
w dniu 26 marca 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra rolnictwa i rozwoju wsi Czesława Siekierskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Oświadczenie dotyczy realizacji programu „Stop suszy" na lata 2021–2027 oraz wynikających z tego problemów województwa kujawsko-pomorskiego.

Susza to jedno z największych wyzwań, przed którymi stoi Polska, a województwo kujawsko-pomorskie jest jednym z regionów najbardziej dotkniętych tym zjawiskiem. Wieloletnie niedobory opadów, wzrastające temperatury oraz niewystarczająca infrastruktura retencyjna powodują ogromne straty w rolnictwie, degradację gleb oraz deficyt wody w rzekach i jeziorach. Polska zaliczana jest do krajów ubogich w zasoby wodne, dlatego priorytetem winna być budowa zbiorników retencyjnych.

W odpowiedzi na narastający problem rząd wdrożył program „Stop suszy" na lata 2021–2027, który ma na celu poprawę retencji wodnej oraz przeciwdziałanie skutkom niedoboru wody. Program ten jest obecnie poddawany pierwszej aktualizacji przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie". Celem tej aktualizacji jest opracowanie efektywnych działań, które trwale ograniczą skutki suszy i zwiększą odporność kraju na rosnące zagrożenie. Choć program ten jest krokiem w dobrym kierunku, jego realizacja budzi poważne wątpliwości, zwłaszcza w kontekście specyficznych problemów naszego regionu.

Województwo kujawsko-pomorskie od lat boryka się z niskimi sumami opadów – średnioroczne opady wynoszą tutaj 450–500 mm, co jest wartością poniżej średniej krajowej. Długotrwałe okresy bezdeszczowe powodują obniżanie poziomu wód gruntowych, a to skutkuje wysychaniem rzek, jezior, mokradeł. Kujawsko-pomorskie to region o dużym udziale gruntów rolnych w strukturze powierzchni – użytki rolne stanowią bowiem ponad 60% powierzchni województwa. Wysokie temperatury i niedobory wody prowadzą do strat w uprawach zbóż, rzepaku, warzyw, owoców. Szczególnie dotknięte są obszary Kujaw i ziemi dobrzyńskiej, gdzie gleby są lekkie, piaszczyste i mają niską zdolność zatrzymywania wody. Postępuje pustynnienie gleb, co grozi występowaniem zarówno suszy, jak i powodzi.

Polska zatrzymuje jedynie 6,5% wód opadowych, a w województwie kujawsko-pomorskim sytuacja jest jeszcze gorsza. W regionie brakuje dużych zbiorników retencyjnych oraz systemów małej retencji, które mogłyby poprawić bilans wodny. Wiele lokalnych cieków wodnych wysycha, co prowadzi do pogłębiającego się kryzysu wodnego. Susza wpływa również na główne cieki wodne regionu, w tym na Wisłę, Drwęcę, Brdę i Noteć. W okresach letnich poziom Wisły w Toruniu i we Włocławku osiąga rekordowo niskie wartości, co negatywnie wpływa na żeglugę, rybołówstwo oraz dostępność wody dla rolnictwa i przemysłu. Wiele gmin, zwłaszcza na obszarach wiejskich, zmaga się z deficytem wody pitnej w okresach letnich. Zdarzają się przypadki ograniczeń w dostępie do wody dla mieszkańców, co prowadzi do konieczności racjonowania zasobów. Brak inwestycji w systemy odzyskiwania i oszczędzania wody pogłębia ten problem.

Wielu rolników boryka się również z trudnościami w uzyskaniu odszkodowań za straty spowodowane suszą. Procedury szacowania szkód są skomplikowane i długotrwałe, a wsparcie finansowe często jest niewystarczające. Rolnicy apelują o wprowadzenie programów wsparcia dla gospodarstw inwestujących w systemy nawadniania, jednak wciąż brakuje konkretnych rozwiązań w tej kwestii.

W związku z powyższymi problemami zwracam się do pana ministra z następującymi pytaniami.

1. Jakie konkretne inwestycje w infrastrukturę retencyjną przewidziane są w ramach programu „Stop suszy" na lata 2021–2027 wraz z jego aktualizacją dla województwa kujawsko-pomorskiego?

2. W jakim terminie planuje się realizację konkretnych przedsięwzięć i oddanie ich do eksploatacji?

3. Czy planowane są działania w zakresie odbudowy i rozwoju systemów nawadniania, zwłaszcza na terenach rolniczych Kujaw i ziemi dobrzyńskiej?

4. Dlaczego nie przewiduje się zagospodarowania wody zgromadzonej w zbiorniku we Włocławku dla celów rolniczych? Jakie są w związku z tym przeszkody?

5. Jakie środki finansowe zostały przeznaczone na wsparcie rolników w regionach najbardziej dotkniętych suszą i w jaki sposób są one dystrybuowane?

6. Jakie kroki podejmowane są w celu przyspieszenia procedur odszkodowawczych dla rolników

dotkniętych skutkami suszy?

7. Czy ministerstwo planuje rozszerzenie działań edukacyjnych i doradczych dotyczących racjonalnej gospodarki wodnej dla rolników oraz samorządów lokalnych?

8. Czy rząd planuje wsparcie dla gmin zmagających się z problemami zaopatrzenia w wodę w okresie suszy, np. poprzez dotacje na modernizację wodociągów i systemów odzyskiwania wody?

9. Czy prowadzone są badania dotyczące wpływu wydobycia węgla brunatnego przez kopalnię „Konin" w gminie Wierzbinek w województwie wielkopolskim na obniżanie poziomu wód gruntowych w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego i jakie są tego wyniki?

10. Czy dla ograniczenia negatywnego wpływu działania kopalni węgla brunatnego na gospodarkę wodną planuje się dostarczanie wody z Wisły do jeziora Gopło celem podwyższenia poziomu wody?

Bardzo proszę o odpowiedzi na powyższe pytania.

Stanisław Pawlak